

# ELŐJÁRÓBAN

A *2001. Űrodisszeia* 1964 és 1968 között íródott, és röviddel a film forgalomba hozatala után, 1968 júliusában jelent meg. Amint azt a *2001 elveszett világaiban* megírtam már, a két terv kimunkálása mindkét irányban számos visszacsatolással, egyidejűleg haladt. Így aztán gyakran éltem át azt a különös élményt, hogy miután megnéztem a történet egy korábbi változata alapján készült musztert, módosítanom kellett a kézirat szövegén – serkentő, de meglehetősen drága módszere a regényírásnak.

Ennek következtében a könyv és a film között a szokásosnál sokkal szorosabb az összefüggés, de azért akadnak lényeges eltérések is. A regényben a *Discovery* úti célja a Japetus, mely a Szaturnusz számos holdja közül a legtalányosabb. A szaturnuszi rendszert a Jupiter segítségével érték el: a *Discovery* erősen megközelítette az óriási bolygót, hogy a hatalmas gravitációs mező hatására bekövetkezzék az úgynevezett „parittyaeffektus”, és nekivágjon az út második szakaszának. Pontosan ugyanezt a manővert hajtották végre 1979-ben az amerikai *Voyager* űrszondák, amikor először derítették fel részletesen a külső óriásokat.

A filmben azonban Stanley Kubrick bölcsen elkerülte a zűrzavart (nem beszélve a költségvetés újabb túllépéséről) azzal, hogy az Ember és a Monolit harmadik összecsapását a Jupiter holdjai közé helyezte. A forgatókönyvből teljesen kimaradt a Szaturnusz, ámbár Douglas Trumbull később, amikor *Silent Running* címen filmet

próbált készíteni a gyűrűs bolygóról, felhasználta az itt szerzett tapasztalatokat.

Akkor, a hatvanas évek közepén senki sem gondolta volna, hogy a Jupiter holdjainak felderítése nem a következő évszázadban, hanem már tizenöt év múlva meg fog történni. Azokról a csodákról sem álmodott még senki, amelyeket ott találunk – noha abban is bizonyosak lehetünk, hogy a *Voyager* ikrek felfedezéseit újabbak és még váratlanabbak fogják követni. Amikor a *2001*-et megírtam, az Ió, az Európa, a Ganümedész és a Kallisztó még a legerősebb teleszkópon át is csak halvány fénypontnak látszott; most már tudjuk, hogy mindegyik külön világ, és egyikük – az Ió – a Naprendszer vulkanikusan legtevékenyebb tagja.

De mindent számításba véve, mind a film, mind a könyv egészen jól megállja a helyét e felfedezések fényében, és rendkívül érdekes, ha az ember összehasonlítja a film Jupiter-képsorait a *Voyager* szondák kamerái által rögzített valóságos képekkel. Le kell szögezni azonban, hogy bármit írjanak is ma le e tárgyban, annak magában kell foglalnia az 1979-es feltárások eredményeit: a Jupiter holdjait többé nem tekinthetjük feltérképezetlen területnek.

És számolnunk kell még egy másik, nehezebben megfogható pszichológiai tényezővel is. A *2001* egy olyan korban íródott, amely az emberiség történetének egyik nagy vízválasztója túloldalán fekszik; azt a kort abban a pillanatban hagytuk magunk mögött, méghozzá örökre, amikor Neil Armstrong a lábát a Holdra tette. 1969. július 20-tól még akkor is öt év választott el bennünket, amikor Stanley Kubrick és én foglalkozni kezdtünk a (mesésen nagyszerű) science fiction mozi mintaképeknek

(az ő kifejezése) gondolatával. A történelem és a fikció immár kibogozhatatlanul egymásba fonódott.

Az *Apollo* asztronautái már látták a filmet, amikor elindultak a Hold felé. Az *Apollo-8* legénysége, akik 1968 karácsonyán minden ember közül először pillanthatták meg a Hold túloldalát, elmesélték nekünk, milyen erős kísértést éreztek, hogy rádiójukon jelentsék a nagy fekete monolit felfedezését: sajnós felülkerekedett bennük a józan ész.

És később két ízben is szinte hátborzongató utalás történt arra, miként utánozza a természet a művészetet. Mind e közül a legfurcsább volt az *Apollo-13* története 1970-ben.

Már az is jó kezdés volt, hogy a legénység tartózkodási helyéül kijelölt vezérlőegységet Odüsszeiának keresztelték el. Közvetlenül azelőtt, hogy a küldetést megghiúsító oxigéntank-robbanás bekövetkezett, a legénység Richard Strauss *Zarathustra*-témáját hallgatta, azt a muzsikát, amely szinte teljesen összeforrott a filmmel. Közvetlenül az energiaveszteség észlelése után Jack Swigert rádión jelentette az Irányító Központnak: „Houston, van egy kis problémánk.” Egy ehhez nagyon hasonló helyzetben HAL a következőket mondta Frank Poole asztronautának: „Sajnálom, hogy megszakítom az ünnepséget, de van egy kis problémánk.”

Amikor az *Apollo-13* küldetéséről készült jelentést később nyilvánosságra hozták, a NASA igazgatója, Tom Paine elküldött nekem egy példányt, és Swigert szavaihoz a következő megjegyzést fűzte: „Arthur, te megmondtad előre, hogy ez így lesz.” Még ma is az a különös érzésem van, ha átgondolom az eseményeket, mint-ha engem is terhelne valami felelősség.

Akad még más hasonlóság is, bár nem ilyen komoly, de legalább ilyen meglepő. A film egyik technikailag legbriliánsabban megoldott képsora volt az, amikor Dave Bowman körbe-körbe szaladgál a hatalmas centrifuga kör alakú belsejében, s eközben a forgás okozta „mesterséges gravitáció” tartja meg.

Majdnem tíz évvel később a remekül működő *Skylab* legénysége jött rá, hogy a tervezők hasonló geometriát képzeltek el számukra: a raktárfülkék gyűrűje sima, kör alakú sávot képezett ki az űrállomás belsejében. Bár a *Skylab* nem forgott, ez nem rettentette el találékony lakóit. Rájöttek, hogy ezen a nyomon úgy tudnak körbe-körbe szaladgálni, mint mókus a kalitkában, méghozzá ugyanazzal az eredménnyel, amit a *2001*-ben láttak. Az egész eljárás televíziós képeit visszairányították a Földre (kell-e mondanom, milyen kísézőzenével?), az alábbi megjegyzés kíséretében: „Ezt látnia kell Stanley Kubricknak is!” Ami annak rendje és módja szerint bekövetkezett, mert elküldtem neki a telerekordingot. (Sohasem kaptam vissza; Stanley egy házi Fekete Lyukat rendszerített irattár gyanánt.)

A film és a valóság kapcsolatát példázza az *Apollo–Szojuz* parancsnokának, Alekszej Leonov kozmonautának a *Holdközelben* című festménye is. Először 1968-ban láttam, amikor a *2001*-et bemutatták a világűr békés felhasználása tárgyában rendezett ENSZ-konferencián. A vetítés után Alekszej azonnal kifejtette nekem, hogy a saját koncepciója pontosan ugyanazt a felállást mutatja, mint a film nyitóképe: a Föld a Hold mögött, a Nap pedig mindkettőjük mögött kel föl. A festményről készült és az aláírásával ellátott vázlat ma ott függ a dolgozószobám falán; a további részleteket lásd a 12. fejezetben.

Talán ez a legalkalmasabb pillanat, hogy elmondjuk, ki az a másik és kevésbé jól ismert figura, aki e könyv lapjain tűnik fel, vagyis C sien Hszüe-sen.

A nagy Theodore von Karmannal és Frank J. Malinával együtt 1936-ban alapította dr. C sien a Kaliforniai Műszaki Egyetem Guggenheim Repülésügyi Laboratóriumot (GALCIT) – a híres pasadenai Sugárhajtási Laboratórium közvetlen elődjét. Ő volt a Goddard-alapítvány első professzora az említett egyetemen is, és nagymértékben hozzájárult az amerikai rakétakutatásokhoz az 1940-es években. Nem sokkal később, a McCarthy-korszak egyik legszégyenletesebb epizódjaként, mondvacsínált biztonsági vádak alapján letartóztatták, amikor haza akart utazni a szülőhazájába. Az elmúlt két évtizedben a kínai rakétaprogram egyik vezető egyénisége volt.

Végül lássuk azt a különös esetet a „Japetus szemével” – a 2001 35. fejezetében. Leírom, hogyan fedez fel Bowman asztronauta egy igen furcsa dolgot a Szaturnusz holdján: „Fénylő, fehér, ovális, kb. négyszáz mérföld hosszú, kétszáz mérföld széles... tökéletesen szimmetrikus... és a körvonala olyan éles, hogy az ember azt gondolná... valaki ráfestette a kis hold felületére.” Közelebb érve Bowman meggyőződött arról, hogy „a hold sötét háttéréből kiemelkedő, fénylő ellipszis mint valami óriási üres szem figyeli, hogyan közeledik feléje...” Később észreveszi „az ovális közepén lévő apró, fekete pontot”, amely történetesen maga a monolit (vagy egyik megtestesülése).

Nos, amikor a *Voyager 1* továbbította a Japetusról készített első képeket, valóban látni lehetett rajtuk egy hatalmas, éles körvonalú, fehér oválist, középpontjában apró, fekete ponttal. Carl Sagan azonnal küldött egy másolatot a Sugármeghajtási Laboratóriumból, a következő rejtélyes megjegyzéssel: „Te jutottál eszembe...” Magam sem

tudom, megkönnyebbüléssel vagy csalódottan fogadtam-e, hogy a *Voyager 2* is nyitva hagyta ezt a kérdést.

Éppen ezért a könyv, amit a kezükben tartanak, szükségképpen sokkal bonyolultabb annál, mintsem hogy si-ma folytatása lehetne a korábbi regénynek, illetve film-nek. Az eltéréseknél a filmváltozatot vettem figyelembe; mindazonáltal gondosan ügyeltem, rá, hogy a könyv men-tes legyen az önellentmondásoktól, és jelenlegi tudásunk fényében is megállja a helyét.

Mely tudás természetesen 2001-re már ugyancsak el-avult lesz...

*Arthur C. Clarke*  
Colombo, Srí Lanka  
1982. január

## A LEONOV

### 1. TALÁLKOZÁS A FÓKUSZBAN

Még ebben a méterben számoló korszakban is úgy tartották számon, mint ezer láb, nem pedig háromszáz méter magas teleszkópot. A hegyek között felállított hatalmas tányért félig már beborította az árnyék, amint a trópusi nap gyorsan zuhant lefelé, de a középpont fölé magasan felfüggesztett antennaegyüttes háromszög alakú lapján még most is szikrázva csillogott a fény. Odalentről, a távolból csak az éles szem vehette volna észre a két alakot a tartószerkezetek, felfüggesztő kábelek és hullámvezetők útvesztőjében.

– Ideje már – mondta dr. Dimitrij Mojszevics régi barátjának, Heywood Floydnek –, hogy beszéljünk néhány dologról. Akár a cipődivatról, akár úrhajókról, vagy arról, hogy ki fedezte fel a spanyolviaszt, de leginkább bizonyos monolitokról és hibásan működő számítógépekről.

– Tehát ezért cipeltél el a konferenciáról... Nem mint ha bánnám; már annyiszor hallottam Carl szónoklatát, hogy jóformán kívülről fújom. És a látvány igazán fantasztikus, tudod, akárhányszor voltam is Arcibóban, sohasem jutottam el ide, az antennákhoz.

– Szégyelld magad! Én már háromszor voltam itt. Gondold csak el, halljuk az egész világegyetemet, de bennün-

ket senki sem hallgathat ki. Nyugodtan beszélhetünk hát a problémádról.

– Miféle problémámról?

– Először is, nem fér a fejembe, miért kellett lemondanod az Országos Űrhajózási Tanács elnökségéről.

– Nem mondtam le. A Hawaii Egyetem sokkal jobban fizet.

– Oké, nem mondtál le, egy lépéssel megelőzted őket. Ennyi év után nem tudsz átejni, Woody, meg se próbáld! Ha most, ebben a pillanatban újra felajánlanák neked az OÜT elnökségét, vajon haboznál-e?

– Jó, jó, te vén kozák! Mire vagy kíváncsi?

– Először is, rengeteg megoldatlan részletkérdés van a jelentésedben, amelyet annyi unszolás után végre letettél az asztalra. Nem csinálunk ügyet ebből a nevetséges és – őszintén szólva – jogtalan titkolózásból, amellyel kiástatok a Tycho monolitot...

– Nem az én ötletem volt.

– Örömmel hallom! Még hiszek is neked. És méltányoljuk, hogy most már mindenkit odaengedtek, aki közelebbről meg akarja nézni azt a dolgot; persze, már az elején ezt kellett volna tennetek. Nem mintha bármi eredménye lett volna eddig...

Komor csend támadt, miközben a két ember gondolatai a Hold fekete titkánál időztek, mely mindeddig dacolt mindazon eszközökkel, amelyeket az emberi lelemény felvonultatott ellene. Az orosz tudós szólalt meg először:

– Akármilyen legyen is a Tycho monolit, valami sokkal fontosabb dolog lehet odakint, a Jupiternél. Végül is oda küldte a jelzését, és ott kerültek a tieitek bajba. Amit egyébként nagyon fájjalok, bár egyedül Frank Poole-t ismertem személyesen. A Nemzetközi Űrhajózási Szövet-



ség '98-as kongresszusán találkoztam vele, kiváló embernek látszott.

– Köszönöm. Mindnyájan kiváló emberek voltak. Bár csak megtudhatnánk, mi történt velük!

– Akármi volt is, be kell ismernetek, hogy ez már az egész emberiség ügye, nemcsak az Egyesült Államokra tartozik. Ezentúl nem használhatjátok fel a tudásotokat pusztán nemzeti előnyök megszerzésére.

– Dimitrij, te nagyon jól tudod, hogy a tieid is pontosan ugyanezt tették volna. Méghozzá a te segítségeddel.

– Tökéletesen igazad van. De ez ma már történelem, akárcsak a ti nemrégén távozott kormányotok, amely felelős volt az egész zűrzavarért. Az új elnöknek talán bölcsőbb tanácsadói lesznek.

– Lehetséges. Van valami javaslatod, méghozzá hivatalosan, vagy csak a személyes reményeidről van szó?

– Pillanatnyilag tökéletesen nem hivatalos, amit mondok. Ezt nevezik a nyavalyás politikusok tapogatózó eszmecserének. És természetesen habozás nélkül letagadom, ha kell.

– Egyenes beszéd, mondd!

– Rendben. A helyzet a következő: amilyen gyorsan csak tudjátok, a parkolópályán felépítitek a *Discovery II*-t, de még így is beletelik három évbe, míg elkészültök vele, ami annyit jelent, hogy elmulasztjátok a következő indítási alkalmat...

– Nem erősítem meg, de nem is tagadom. Ne felejtsetd el, hogy én csak egyszerű egyetemi rektor vagyok, s egy világ választ el az Úrhajózási Tanácstól.

– És legutóbb, ugye, csak a szabadságodat töltötted Washingtonban, hogy sorra látogathasd a régi barátaidat? De folytatom: a mi *Alekszej Leonov*unk...

– Azt hittem, *German Tyitov*nak neveztétek el.

– Tévedés, rektor úr! A jó öreg CIA már megint vízben hagyott. Január óta *Leonov* a neve. És ne mondd meg senkinek, hogy tőlem tudod: a *Discovery*t legalább egy évvel megelőzve éri majd el a Jupitert.

– Ne mondd meg senkinek, hogy tőlem tudod: ettől féltünk. De folytasd!

– Ami baj veletek történt, velünk is megtörténhet, és mind ott állunk, ahonnan elindultunk, vagy még ott sem.

– Mit gondolsz, mi történhetett? Mi legalább annyira zavarban vagyunk, mint ti. És ne mondd, hogy nem vettétek ti is Dave Bowman valamennyi üzenetét!

– Persze, hogy vettük. Egészen az utolsó „Istenem, te-le van csillagokkal!”-ig. Még stresszelemzést is végeztünk a beszédhangjáról. Nem hisszük, hogy hallucinált; egyszerűen szerette volna leírni a látványt, ami akkor eléje tárult.

– És mivel magyarázzátok a Doppler-eltolódást?

– Teljesen lehetetlen, mondanom sem kell. Egy tized fénysebességgel távolodott, és attól kezdve már nem tudtuk fogni a jelzéseit. És ezt a sebességet nem egészen két perc alatt érte el. Negyedmillió gravitációról van szó!

– Abban a pillanatban meg kellett volna halnia.

– Ne játszd a tudatlant, Woody! A rádiók, amelyeket az űrkompjaitokba beszereltetek, a gyorsulásnak a századrészét sem bírhatnák ki. Ha azok kibírták, kibírhatta Bowman is, addig mindenesetre, míg el nem veszítettük vele a kapcsolatot.

– Magatok jutottatok erre a következtetésre. De innen már mi is csak olyan sötétben tapogatózunk, mint ti. Vagy ti nem?

– Egy csomó örült ötlettel játszodozunk, amiről beszélni is szégyellnék előtted. De az a gyanúm, hogy félig sem olyan örültek a feltevéseink, mint maga az igazság.

Körös-körül villogni kezdtek a navigációs figyelmeztető jelzések apró, vörös fényei, és az antennaegyüttest tartó három karcsú torony világítótornyoként fénylett fel a sötét égbolt háttérében. A nap utolsó bíbor sugarai is eltűntek a környező dombok mögött; Heywood Floyd a zöld fényt várta, amelyet még sohasem látott. Ismét csalódnia kellett.

– Tehát, Dimitrij – mondta –, térjünk a tárgyra! Tulajdonképpen mit forgatsz a fejedben?

– Óriási mennyiségű, felbecsülhetetlen értékű információ gyűlhetett már össze a *Discovery* adatbankjában; alighanem még ma sincs vége az adatgyűjtésnek, noha a hajó már nem sugároz a Földre. Szeretnénk ezeket megkapni.

– Eddig rendben. De ha kimentek oda, és a *Leonov* találkozik a mi űrhajónkkal, mi akadályoz meg benneteket abban, hogy átszálljatok a *Discovery*-re, és lemásoljátok mindazt, amire szükségetek van?

– Álmomban sem gondoltam volna, hogy egyszer még én emlékeztetlek rá: a *Discovery* az Egyesült Államok felségterülete, és engedély nélkül behatolni úrkalózkodás volna.

– Kivéve azt az esetet, ha életveszélyről van szó... Amit nem is olyan nehéz megrendezni. Végül is kicsit körülményes lenne, ha egymilliárd kilométer távolságból akarnánk ellenőrizni, hogy mit csinálnak odafönt az embereitek.

– Hálás köszönet a rendkívül érdekes javaslatodért, továbbítom! De még ha átszállnánk is, hetekbe telne, míg megismerkednénk valamennyi berendezésetekkel, és átolvasnánk az összes memóriaegységet. Én együttműködést javaslok. Meggyőződésem, hogy ez a leghasználha-

több ötlet; de mindkettőnkre nehéz feladat vár, ha ezt az elgondolást el akarjuk fogadtatni a főnökeinkkel.

– Azt akarod, hogy az egyik űrhajósunk utazzon a *Leonovon*!

– Igen, és lehetőleg mérnök legyen, olyan, aki ért a *Discovery* berendezéseihez. Mint például azok, akiket Houstonban képeztek ki a hajó hazahozatalára.

– Hát ezt honnan tudod?

– Az isten áldjon meg, Woody, legalább egy hónapja jelent meg az *Aviation Week* videokiadásában!

– A pálya szélére kerültem; senki sem közli velem, mi az, amit töröltek a titkos anyagok listájáról.

– Eggyel több ok rá, hogy egy kis időt Washingtonban tölts. Támogatsz engem?

– Teljes mértékben. Száz százalékig egyetértek veled, de... lesznek nálunk, akik majd azt mondják: „Csak hadd kockáztassanak az oroszok, ha olyan nagyon sietnek a Jupiterhez! Mi így is, úgy is ott leszünk két évvel később, mire ez a nagy sietség?”

Egy pillanatra csend támadt az antennarengetegben, csak a száz méter magasan kifeszített, hatalmas tartókábelek halk zizegése hallatszott. Aztán ismét megszólalt Mojszevics, de olyan csendesesen, hogy Floydnek szinte hegyeznie kellett a fülét:

– Meghatározta valaki mostanában a *Discovery* pályáját?

– Nem is tudom... gondolom, igen. De miért érdekes ez? Tökéletesen állandó pályán halad.

– Nocsak! Hadd figyelmeztesselek, kissé tapintatlanul, arra a kényes esetre, ami még a régi NASA idején történt. Az első űrállomásokról, a *Skylabról* van szó. A feltételezések szerint legalább tíz évig kellett volna fennmaradnia, de elszámítottátok magatokat. Csúnyán alábecsültétek az ionoszféra fékező hatását, így aztán a tervezettnél

évekkel előbb lehullott. Biztosan emlékszel erre az apróságra, noha te akkor még nyilvánvalóan kisfiú voltál.

– Abban az évben diplomáztam, te is tudod. De a *Discovery* messze van a Jupitertől. Még földközelen... ööö... Jupiter-közelen is túl magasan van ahhoz, hogy az atmoszferikus súrlódás hatással lehetne rá.

– Hát csak szólj a nyomkövető embereiteknek, hogy ezúttal gondosabb munkát végezzenek, jó? És emlékeztessd őket rá, hogy a Naprendszeren belül a Jupiternek van a legnagyobb mágneses övezete!

– Értem, mire célzol, nagyon köszönöm! Van még valami, mielőtt elindulnánk? Kezdek fájni.

– Ne aggódj, öreg barátom! Mihelyt ezeket eljuttatod Washingtonba – azért várj legalább egy hetet, míg eltűnök a színről –, csuda forró lesz minden!

## 2. A DELFINEK HÁZA

A delfinek esténként, napnyugta előtt mindig beúsztak az ebédlőbe. Mindössze egyszer fordult elő, hogy nem jöttek, amióta Floyd elfoglalta a rektori lakást. Ez a 2005-ös szökőár napján történt, amely szerencsére már erejét veszítve ért el Hilóba. Ha még egyszer előfordul, hogy barátai nem mutatkoznak a megszokott időben, Floyd kocsiba pakolja a családot, és elindul a Mauna Kea irányába eső magaslatok felé.

Noha rendkívül kedvesek voltak, be kellett ismernie, hogy játékosságukkal néha bosszúságot okoztak. A gazdag óceángeológust, a ház tervezőjét csöppet sem zavar-

ta, ha olykor-olykor lefröcsköltek, hiszen rendszerint úszónadrágot viselt, vagy még azt sem. De örökké emlékezetes marad az az estély, amikor az igazgatótanács teljes testülete estélyi öltözékben ülte körül az úszómedencét, és koktélt kortyolgatva várta a kontinensről érkező, magas rangú vendéget. A delfinek teljes joggal gondolhatták, hogy újabb becézgetés következik. A vendéget rendkívül meglepte, hogy kölcsön fürdőköpenybe öltözött, lucskos fogadóbizottság köszönti. És az ennivalót is szokatlanul sósnak találta.

Floyd gyakorta eltűnődött, vajon mit szolt volna Marion az ő különös és szépséges otthonához itt, a Csendes-óceán túlsó végében. Marion sohasem szerette a tengert, de végül mégiscsak a tenger győzött. Lassan-lassan halványult a kép, de még most is maga előtt látta néha a villogó képernyőt, amelyen először olvasta a szavakat: DR. FLOYDNAK – SÜRGŐS ÉS SZEMÉLYES. És ezt követték a fluoreszkáló betűkből gyorsan összeálló sorok, melyek azonnal beleégették üzenetüket az agyába:

SAJNÁLATTAL ÉRTESETJÜK, HOGY A LONDON–WASHINGTON 452-ES JÁRAT ÚJ-FUNDLAND FÖLÖTT LEZUHANT. MENTŐALAKULAT INDULT A HELYSZÍNRE, DE FÉLŐ, HOGY TÚLÉLŐT NEM TALÁLNAK.

Csak a véletlenül múlt, hogy nem volt Floyd is ezen a járaton. Néhány napig szinte fájt, hogy az Európai Úrigazgatóság ügyei Párizsban tartották; a *Solaris* hasznos terhével kapcsolatos alkudozások mentették meg az életét.

És most új állása van, új otthona – és új felesége. A sors ismét ironikus játékot űzött vele. A Jupiter-utazás körüli vádaskodás és nyomozás véget vetett washingtoni karrierjének, ám a hozzá hasonló képességű emberek

nem szoktak sokáig munka nélkül maradni. Mindig tett nekik az egyetem kényelmesebb életvitele, és amikor ezt a világ legszebb helyén kínálták fel, egyszerűen nem tudott ellenállni. A kinevezés után mindössze egy hónappal, amikor egy csapat turistával együtt a Kilauea tüzesejét bámulta, találkozott azzal a nővel, aki aztán a második felesége lett.

Caroline mellett végre elégedettnek érezte magát, ami legalább olyan fontos, mint a boldogság, de sokkal tartósabb annál. Az asszony jó mostohaanyja lett Marion két lányának, és megajándékozta őt Christopherrel. A húsz év korkülönbség ellenére jól tűrte a szeszélyeit, és ki tudta rángatni időnkénti depresszióiból. Neki köszönhetette, hogy immár fájdalom nélkül gondolhatott vissza Marionra, noha tudta, hogy egyfajta csendes szomorúság most már élete végéig elkíséri.

Caroline halat dobált be a legnagyobb delfinnek – az óriási hímet Sebhelyesnek hívták –, amikor Floydnek bizseregni kezdett a csuklója, és ez azt jelentette, hogy telefonon keresik. Megérintette a vékony fémpántot, hogy megállítsa a néma jelzést, s ezzel megelőzze a hangos figyelmeztetést, majd a helyiségben több helyütt főszerelt adó-vevők közül odalépett a legközelebbihez.

– Itt Floyd rektor! Kivel beszélek?

– Heywood? Victor vagyok! Hogy vagy?

A másodperc törtrésze alatt az érzelmek gazdag áradata lepte meg Floydot. Először bosszúságot érzett: utódja – és meggyőződése szerint bukásának első számú előidézője – még egyszer sem próbált meg kapcsolatba lépni vele, amióta elhagyta Washington-t. Aztán feltámadt benne a kíváncsiság: vajon miről akarnak beszélni vele? Már is elhatározta, hogy konokul elutasító lesz, de rögtön el is szégyellte magát e miatt a gyerekes gondolat miatt.

Végül már csak a türelmetlen izgalom maradt meg benne. Victor Millson csakis egy dolog miatt keresheti.

– Nem panaszkodom, Victor – felelte a lehető legközönyösebb hangon. – Mi a probléma?

– Biztosított a vonalad?

– Nem, hála istennek! Már nincs szükségem rá.

– Hm... Nos, fogalmazzunk így: emlékszel az utolsó tervre, amit még te irányítottál?

– Ha akarnám, sem felejtethném el, már csak azért sem, mert az Űrhajózási Albizottság alig egy hónapja kért tőlem újabb tanúvallomást.

– Persze, persze... Mihelyt lesz egy perc időm, mindenképpen elolvasom, amit mondtál. De rengeteg munkám van az ellenőrzéssel, és éppen itt a baj.

– Azt hittem, minden a terv szerint halad.

– Így van, sajnos. Semmit sem tehetünk, ami meggyorsítaná az ügyet; még a legerőteljesebb hivatalos támogatással is csak heteket nyerhetünk. És ez azt jelenti, hogy elkésünk.

– Nem értem – mondta Floyd ártatlanul. – Persze, nem akarjuk húzni az időt, de igazából nincs határidőnk.

– Már van. Kettő is.

– Meglepve hallom!

Ha Victor érezte is a rektor hangjában az iróniát, nem vett róla tudomást.

– Igen, két határidőnk van: egy ember alkotta és egy másik. Most derült ki, hogy nem mi leszünk az elsők, akik visszamennek az... ööö... akció helyszínére. A régi riválisaink legalább egy évvel megelőznek bennünket.

– Rossz hír!

– És ez még nem a legrosszabb. Akkor is elkésnénk, ha nem volnánk versenyben. Mire megérkeznénk, már nem találnánk ott semmit.



– Nevetséges! Hallanom kellett volna róla, ha a kongresszus hatályon kívül helyezi a gravitáció törvényét.

– Komolyan beszélek! A helyzet ingatag, most nem mehetek bele a részletekbe. Otthon leszel este?

– Igen – felelte Floyd, s némi örömmel gondolt rá, hogy Washingtonban már most is jóval éjfél után jár az idő.

– Helyes! Egy órán belül kapsz egy csomagot. Mihelyt időt szakítottál a tanulmányozására, hívj vissza!

– Nem lesz akkorra már egy kicsit késő?

– Dehogynem! De már így is túl sok időt elvesztegettünk. Véget akarok vetni az időhúzásnak.

Millson állta a szavát. Pontosan egy óra múlva nem kisebb személyiség, mint a légierő egyik ezredese hozta a hatalmas, lepecsételt borítékot. Türelmesen elcsevegett Caroline-nal, mialatt Floyd elolvasta a csomag tartalmát.

– Sajnos el kell vinnem, mihelyt végzett vele – mentegőzött a magas rangú kifutófiú.

– Örömmel hallom! – felelte Floyd, miközben elhelyezkedett függőágyában, ahol a leginkább szeretett olvasni.

A borítékban lévő két dokumentum közül az első nagyon rövid volt. A SZIGORÚAN TITKOS jelzésből áthúzták a SZIGORÚAN szót, és a módosítást három, teljesen olvashatatlan aláírás hitelesítette. Nyilvánvalóan egy sokkal hosszabb jelentés kivonata lehetett, melyet alaposan cenzúráztak, s a hézagok miatt rendkívül nehézkes volt az olvasás. Tartalmát szerencsére egyetlen mondatban össze lehetett foglalni: az oroszok jóval előbb fogják elérni a *Discoveryt*, mint jogos tulajdonosaik. Minthogy Floyd már tudott erről, gyorsan áttért a második dokumentumra – de arra még jutott ideje, hogy némi elégedettséggel állapítsa meg, ezúttal a helyes nevet használták. Dimitrij

most is tökéletesen pontos volt. A következő expedíció az *Alekszej Leonov kozmonauta* nevet viselő űrhajón indul a Jupiterre.

A második dokumentum sokkal hosszabb volt, és csak bizalmas; tulajdonképpen egy cikkfogalmazvány, amelyet a *Science*-ben akartak megjelentetni, s most várta a publikálást megelőző, végső jóváhagyást. Az alábbi, szellemes címet viselte: „A *Discovery* űrhajó rendellenes orbitális viselkedése”.

Ezután tucatnyi oldalon matematikai és csillagászati táblázatok következtek. Floyd ezeket csak átlapozta, mintegy kimazsolázva, hogy talál-e valami utalást bocsánatkérésre vagy legalább zavarra. Amikor végzett vele, kénytelen-kelletlen elmosolyodott a bámulattól. Senki sem gyaníthatta, milyen meglepetés érte a nyomkövető állomásokat és a csillagállás-számító komputereket, és hogy itt valami kétségbeesett leplezés folyik. Fejek fognak hullani, nem vitás, és tudta, hogy Victor Millson élvezettel fogja levágni őket – hacsak nem az övé lesz az első. Habár azt el kell ismerni, hogy Victor sérelmezte, amikor a kongresszus lefaragta a nyomkövető rendszerekre fordítandó pénzüsszegeket. Talán éppen ez fogja őt megmenteni.

– Köszönöm, ezredes úr! – mondta Floyd, amikor átlapozta az iratokat. – Ezek a bizalmas iratok felidéznek bennem a régi szép időket. Ezeket hiányolom a legkevésbé.

Az ezredes gondosan visszatette a borítékot az aktatáskájába, beállította a kombinációs zárat.

– Dr. Millson arra kéri, hogy hívja vissza, mihelyt lehet.

– Tudom. De nincs biztosított vonalam. Rövidesen néhány fontos vendégem érkezik, és eszem ágában sincs bekocsikázni a maga hilói irodájába csak azért, hogy kö-

zöljem: elolvastam két dokumentumot. Mondja meg neki, hogy gondosan tanulmányoztam őket, és érdeklődéssel várom a legközelebbi jelentkezését!

Egy pillanatra úgy tűnt, mintha az ezredes vitatkozni akarna. Aztán meggondolta magát, mereven elköszönt, és mogorván elindult az éjszakába.

– Hát ez meg mi volt? – kérdezte Caroline. – Ma este semmiféle vendéget nem várunk. Se fontosat, se más-milyet.

– Utálok, ha csak úgy utasítgatnak. Különösen, ha ez a valaki éppen Victor Millson.

– Fogadok, azonnal felhív, mihelyt az ezredes jelentést tesz neki.

– Akkor ki kell kapcsolnunk a videót, és valami olyan zajt kell csapnunk, mintha vendégség lenne. Ámbár ha ragaszkodni akarnék az igazsághoz, ebben a pillanatban valóban nem tudnék még semmit sem mondani neki.

– De hát miről, ha szabad kérdeznem?

– Bocsáss meg, drágám! Úgy látszik, a *Discovery* csúfot űz belőlünk. Azt hittük, állandó pályán van, s a végén még lezuhan.

– A Jupiterre?

– Dehogy, ez végképp lehetetlen lenne. Bowman a belső Lagrange-ponton tette le, a Jupiter és az Ió közti vonalon. Többé-kevésbé meg kellett volna maradnia azon a helyen, bár a külső holdak perturbációja következtében oda-vissza ingázott volna. De ami most történik, az nagyon furcsa, és nem is egészen értjük az okát. A *Discovery* egyre gyorsabban és gyorsabban sodródik az Ió felé, közben néha gyorsul, néha pedig mintha még hátrafelé is haladna. Ha ez így megy tovább, két-három éven belül az Ióra fog zuhanni.

– Azt hittem, ilyesmi nem történhet meg a csillagászatban. Az égi mechanizmusok vizsgálata ezek szerint nem is olyan egzakt tudomány? Nekünk, szegény, fejlődésben visszamaradt biológusoknak mindig ezt mondták.

– Persze, hogy egzakt tudomány, ha semmit sem hagyunk ki a számításból. De az Ió körül valami nagyon különös dolog történik. Nem elég, hogy annyi vulkán működik rajta, még itt vannak azok az óriási elektromos kiülések is. És a Jupiter mágneses mezeje tízóránként tesz egy fordulatot. Ezért hát nem a gravitáció az egyetlen erő, amely hat a *Discovery*re; erre hamarabb kellett volna gondolnunk, sokkal hamarabb!

– Jó, de hát ez már nem a te problémád. Légy hálás érte!

„A te problémád” – Dimitrij is ezt a kifejezést használta. És Dimitrij – a ravasz, öreg róka – sokkal régebben ismeri őt, mint Caroline.

Lehet, hogy nem az ő problémája, de a felelősség még most is az övé. Igaz, rajta kívül még sokan benne voltak, de végső soron ő hagyta jóvá a Jupiter-utazás tervét, és ő ellenőrizte a megvalósítást is.

Már akkor is voltak ugyan aggályai; tudósként sokszor nem értett egyet hivatalnoki kötelességeivel. Felemelhetette volna a szavát, és tiltakozhatott volna a régi vezetés rövidlátó politikája ellen – ámbár hogy annak milyen mértékben volt szerepe a katasztrófa bekövetkezésében, a mai napig kiderítetlen.

Talán a leghelyesebb az lenne, ha lezárná életének ezt a szakaszát, és minden gondolatát, minden energiáját új pályájára összpontosítaná. De a szíve mélyén tudta, hogy ez lehetetlen; ha Dimitrij nem ébreszti föl benne a régi lelkipurdalást, előbb-utóbb magától is felszínre került volna.